

UZASADNIENIE

K. M. w dniu 3 listopada 2016 r. złożył do Sądu Okręgowego w Łomży wniosek (pозew) o zasądzenie odszkodowania za niesłuszne zatrzymanie w listopadzie 2015 r. przez KPP w Z. w związku z postępowaniem II Ka 78/15 Sądu Okręgowego w Łomży (k.3). W dniu 4 stycznia 2017 r. do Sądu Rejonowego w Zambrowie wpłynęły kolejne jego wnioski o zasądzenie odszkodowania za niesłuszne zatrzymanie w dniach 4 i 7 stycznia 2016 r. oraz zasądzenie odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w dniu 4 stycznia 2016 r. i osadzenie w Zakładzie Karnym C., które zostały przekazane według właściwości do tut. sądu (k. 25, 26-28).

Wobec nieusprawiedliwionej nieobecności wnioskodawcy na rozprawie, jego pełnomocnik poparł złożone wnioski bez sprecyzowania żądanej kwoty tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania.

Sąd zważył i ustalił co następuje.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie opiera się, tak jak przy roszczeniach z racji niesłusznego skazania lub niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, na zasadzie ryzyka. Kwestię bezpodstawności zatrzymania i tymczasowego aresztowania, w kontekście jego niewątpliwie niesłuszności, ocenia się z uwzględnieniem całokształtu materiału dowodowego, jaki posiada sąd orzekający w kwestii odszkodowania i zadośćuczynienia za to zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie, a więc pod kątem tego, co wynika także z dalszych czynności prowadzonych

w sprawie, w której doszło do wykonania decyzji o zatrzymaniu i tymczasowym aresztowaniu.

Okoliczności te oceniane są ex nunc, a nie wedle stanu z czasu stosowania zatrzymania lub tymczasowego aresztowania bądź rozpoznania zażalenia na ich zastosowanie.

Uwzględnia się zatem także orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, w której nastąpiło zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie, jeżeli takowe zapadło (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2006 r. sygn. I KZP 5/06, OSNKW 206/6/55). W sprawie w której w stosunku do wnioskodawcy były wydawane decyzje o zatrzymaniu i w której był tymczasowo aresztowany zapadło orzeczenie kończące postępowanie w sprawie. W sprawie tej wyrokiem z dnia 2 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Łomży sygn. akt II Ka 78/15

w postępowaniu odwoławczym zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Zambrowie z dnia 30 grudnia 2014 r. wydany w sprawie o sygn. akt II K 159/14 uchylił i postępowanie karne

o zarzucany oskarżonemu K. M. czyn z art. 270 § 1 kk, na mocy art. 17 § 1 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. umorzył wobec ustalenia, że sprawca czynu zabronionego był w chwili jego popełnienia niepoczytalny i kosztami procesu w sprawie obciążył Skarb Państwa.

W toku postępowania odwoławczego sąd okręgowy uzupełnił przewód sądowy

i dopuścił w postępowaniu odwoławczym dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów na okoliczność stanu zdrowia psychicznego wnioskodawcy K. M..

Wnioskodawca nie stawiał się na terminy wyznaczonych badań sądowo-psychiatrycznych w dniach 10 czerwca 2015 r. i 1 lipca 2015 r. Na mocy postanowienia z dnia 10 sierpnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łomży na podstawie art. 75 § 1 -3 k.p.k. postanowił

o jego zatrzymaniu i przymusowym doprowadzeniu na badanie lekarskie w dniu 20 sierpnia 2015 r. Zatrzymania te nie zostały zrealizowane. Kolejne postanowienia w tym zakresie sąd wydał w dniach 25 sierpnia i 15 września 2015r., które także nie zostały zrealizowane. Na mocy postanowienia z dnia 21 października 2015 r. wnioskodawca został zatrzymany w dniu

2 listopada 2015 r. celem osadzenia w KPP Z., lecz z uwagi na stan zdrowia w związku ze wskazaniem lekarskim, z uwagi na niemożność zatrzymania go w ośrodku niemogącym zapewnić odpowiedniej opieki lekarskiej, został zwolniony. Pomimo pouczenia iż w dniu następnym winien się stawić na badanie lekarskie, wnioskodawca nie stawił się, i nie został

w dniu 3 listopada zatrzymany. Na mocy postanowienia z dnia 30 grudnia 2015 r. sąd zastosował wobec wnioskodawcy tymczasowe aresztowanie na mocy art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 1 pkt. 2 k.p.k., na okres jednego miesiąca od daty zatrzymania. Wnioskodawca został

w dniu 4 stycznia 2016 r. zatrzymany i osadzony w Zakładzie Karnym C.. W dniu 5 stycznia 2016 r. sąd wydał postanowienie o zatrzymaniu wnioskodawcy i przymusowym doprowadzeniu na badania psychiatryczne. W dniu 7 stycznia 2016 r. uchylił postanowienie

o tymczasowym aresztowaniu z uwagi na fakt, że wnioskodawca został doprowadzony na badanie psychiatryczne. Opisane powyżej zachowanie wnioskodawcy, brak z jego strony jakiegokolwiek reakcji i nie podjęcia choćby próby usprawiedliwienia braku swojego udziału

w wyznaczonej przez sąd czynności procesowej, niewątpliwie uzasadniał obawę, że dobrowolnie się na nią nie stawi. Charakter przeprowadzonej czynności procesowej ewidentnie wymagał osobistej obecności wnioskodawcy. Czynność ta była procesowo konieczna,

a finalnie była podstawą wydania wyroku uchylającego orzeczenie sądu I instancji, umarzającego postępowanie karne prowadzone wobec wnioskodawcy. W tych okolicznościach uznać należy, że to właśnie umyślne i naganne zachowanie wnioskodawcy spowodowało niekorzystne dla niego orzeczenie zarówno w przedmiocie zatrzymania jak i tymczasowego aresztowania, w związku z powyższym nie można ich uznać jako niewątpliwie niesłuszne.

Mając na uwadze fakt, że wnioskodawca dotknięty jest nader poważnym schorzeniem natury psychiatrycznej, które przesadziło w konsekwencji o umorzeniu postępowania z uwagi na jego niepoczytalność, nie wyklucza oceny jego zachowania, które spowodowało konieczność zastosowania środków przymusu, jako umyślnego i naganego. Płaszczyzna tej oceny nie jest bowiem tożsama z tą, która stanowi podstawę ustaleń w zakresie okoliczności wyłączających winę w rozumieniu art. 31 § 1 kk. W aspekcie podanych wyżej okoliczności w których doszło do zatrzymania oraz do tymczasowego aresztowania wnioskodawcy, w tym również z uwzględnieniem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie, zachowanie K. M., które stało się przyczyną zastosowania wobec niego środków przymusu, należy ocenić jako umyślne i naganne, a zastosowanie środków przymusu, jako wynikające z realnej konieczności za niemające przymiotu niewątpliwie niesłuszności. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06, OSNKW 2006/6/55, Biul.SN 2006/5/17, Prok. I Pr. 2006/9/18).

Zgodnie z art. 75§2 k.p.k. w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego można zatrzymać go i sprowadzić przymusowo. Analiza treści postanowień wydanych przez sąd wskazuje iż podstawą ich wydania była postawa oskarżonego który nie stawiał się na wyznaczane kolejne terminy badań lekarskich.

W sytuacji zatem gdy wnioskodawca będąc osobiście wezwany bez żadnego usprawiedliwienia na wyznaczony termin badań sąd miał pełne podstawy, by uznać, że spełnione zostały przesłanki określone w art. 75 § 2 k.p.k., uzasadniające zarządzenie zatrzymania w celu przymusowego doprowadzenia wnioskodawcy, by wykonać z jego udziałem konieczne czynności procesowe. W tych okolicznościach zasadnym należało uznać wydanie postanowień o zatrzymaniu oskarżonego jak i postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania wydanego na podstawie art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 § 1 pkt k.p.k. Zastosowane więc wobec wnioskodawcy środki przymusu w postaci zatrzymania, a w konsekwencji tymczasowego aresztowania nie było bezprawne (niewątpliwie niesłuszne), tym bardziej, że gdy przyczyny tymczasowego aresztowania ustały wnioskodawca został natychmiast zwolniony.

Podkreślić należy że dla zasądzenia rekompensat określonych w art. 552 § 4 k.p.k. nie wystarczy ustalenie, iż zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie było niesłuszne, należy bowiem ustalić wysoki stopień owej niesłuszności, to jest stwierdzić, że było ono niewątpliwie niesłuszne. W ocenie sądu orzekającego zatrzymanie jak też tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy było zgodne z obowiązującym w tym zakresie porządkiem prawnym, co wyklucza możliwość zasądzenia na jego rzecz odszkodowania i zadośćuczynienia, które zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k. przysługuje jedynie w wypadku niewątpliwie niesłusznego zatrzymania lub tymczasowego aresztowania. Dodatkowo zauważyć należy, aczkolwiek nie jest to stanowisko wiążące dla sądu orzekającego w kwestii roszczeń z art. 552§4 k.p.k., Sąd Okręgowy w Łomży postanowieniem z dnia 22 grudnia 2015r, potwierdził prawidłowość zatrzymania w dniu 2 listopada 2015 w aspekcie jego zasadności, legalności oraz prawidłowości .

Mając powyższe na uwadze - brak przesłanek do uznania zatrzymania i tymczasowego aresztowania wnioskodawcy jako niewątpliwie niesłusznego w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k. - orzeczono jak w punkcie pierwszym wyroku. Zasądzono koszty na rzecz pełnomocnika wyznaczonego z urzędu i o kosztach postępowania orzeczono na mocy art. 554 § 2 k.p.k.